

İnsan bir çekirdeğe benzetilmekte ve bozulan çekirdeklerin sebebi olarak da mizaçları nazara verilmektedir. Bu "mizaç bozukluğunu" nasıl anlamalıyız? Bu bozukluk kişiyi sorumluluktan kurtarabilir mi?

Temel hükümlere zıt gibi görünen durumlarda **tevil** yoluna gidilir. Burada temel hüküm *"her doğan çocuğun İslâm fitratı üzere dünyaya geldiği"*dir. İnsanlar, parmak izlerinden seslerine kadar çok cihetle birbirinden farklılık göstermekle birlikte, her insana bütün organlar verilmiştir.

Benzer bir durum ruh için de söz konusudur. Ruhlar da birbirinin tıpa tıp aynı değildirler. Birinde zekâ, diğerinde hafıza, bir başkasında ilme meyil, diğerinde sanata yatkınlık daha fazla olabilir. Ancak *akıl, hafıza, hayal, vicdan* gibi temel latifeler bütün ruhlara verilmiştir. *Ruhlar arasındaki farklılık, dünya imtihanına tesir edecek boyutta değildir.*

Nitekim dersin devamında **"insanın mahiyetine, kudretten ehemmiyetli cihazât ve kaderden kıymetli programlar tevdi edilmiş"** buyruluyor. Bu cihazlar her insana verilmiştir. İnsan ruhunda doğru-yanlış, hayır-şer her işi yapabilme istîdadı vardır. Ancak, bunları yanlış yolda kullanan kişi, zamanla yaptığı yanlışla müptela olur. O yanlış, onda mizaç haline gelir.

Bu derste dünya hayatı toprak altına benzetilmiştir. Toprak âleminde istîdadını yerinde kullanan çekirdekler, hava âlemine ağaç olarak çıktıkları gibi, bu dünya hayatında da kendisine ihsan edilen maddî ve manevî sermayelerini istikamet üzere kullananlar *"cennete layık bir kıymet"* almış olarak âhirete giderler. Aksine hareket edenler ise mizaçlarını bozarak *"cehenneme ehil olacak bir vaziyete"* girerler.